

Artur Znajomski

Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

SPRAWOZDANIE Z XII MIĘDZYNARODOWEJ
KONFERENCJI NAUKOWEJ „KRAKÓW–LWÓW. KSIĄŻKI,
CZASOPISMA BIBLIOTEKI XIX I XX WIEKU”
(KRAKÓW, 13–14 LISTOPADA 2014 ROKU)

Od 1986 roku Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie (dalej: UP) organizuje cyklicznie konferencję naukową poświęconą lwowskim i krakowskim bibliotekom, książkom i czasopismom. W dniach 13–14 listopada 2014 roku odbyła się w Krakowie kolejna, już XII Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Kraków–Lwów. Książki, czasopisma, biblioteki XIX i XX wieku”, zorganizowana pod honorowym patronatem Jego Magnificencji Rektora UP prof. dr. hab. Michała Śliwy. Przewodniczącą komitetu naukowego była prodziekan Wydziału Filologicznego prof. UP dr hab. Grażyna Wrona, a komitetowi organizacyjnemu przewodniczył dr Grzegorz Nieć.

Na konferencję przybyło 49 prelegentów, reprezentujących polskie i ukraińskie środowiska akademickie, biblioteki, instytuty i inne ośrodki naukowe, zajmujące się problematyką bibliologiczną.

Uczestników konferencji zgromadzonych w Audytorium im. W. Danka powitał w imieniu władz uczelni prorektor ds. nauki i współpracy międzynarodowej UP prof. dr hab. Kazimierz Karolczak, który podkreślił wagę i znaczenie systematycznie organizowanych spotkań. Następnie krótkie przemówienia powitalne wygłosili dziekan Wydziału Filologicznego prof. dr hab. Bogusław Skowronek oraz dyrektor Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa dr Michał Rogoż, po czym nastąpiło otwarcie konferencji.

Obrazy rozpoczęły się od posiedzenia plenarnego, któremu przewodniczył dr Michał Rogoż. Problematyka tej części konferencji była różnorodna. Prof. dr. hab. Krzysztof Migoń z Uniwersytetu Wrocławskiego (dalej: UW) w referacie zatytułowanym *Polska, rosyjska, i ukraińska nauka o książce – tradycje i współczesność* omówił okoliczności narodzin bibliologii na wschodzie Europy, przedstawił

kształtowanie się jej teoretycznych podstaw w Polsce, w Rosji i na Ukrainie oraz ukazała cechy swoiste wschodnioeuropejskiej nauki o książce. Prof. dr hab. Grażyna Gzella, reprezentująca Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu (dalej: UMK), poruszyła kwestię wyroków prasowych, wydawanych przez sądy austro-węgierskie wobec polskich gazet i czasopism, a publikowanych na łamach „Dziennika Urzędowego” i „Gazety Lwowskiej” w latach 1894–1914. Prof. UJ dr hab. Anna Gruca zwróciła uwagę na rozmiar, strukturę i zmiany zachodzące w produkcji wydawniczej Akademii Umiejętności w okresie I wojny światowej. Pokazała również miejsce tej instytucji wśród innych wydawców krakowskich. Z kolei dr hab. Dariusz Kuźmina z Uniwersytetu Warszawskiego (dalej: UW) przybliżył główne założenia międzynarodowej sieci wymiany ludzi, wiedzy, narzędzi i technologii – DARIAH (The Digital Research Infrastructure for the Arts and Humanities) oraz zaprezentował osiągnięcia polskiego konsorcjum jako części tego europejskiego przedsięwzięcia. Natomiast dr Grzegorz Nieć (UP) i mgr Paweł Podniesiński (UW) poruszyli problem oferty leopolianów na współczesnym polskim rynku antykwarycznym. Część plenarną obrad zamknęła dyskusja.

Po zakończeniu sesji plenarnej nastąpiło otwarcie wystawy *Cracoviana i Lwowska – dawne i najnowsze ze zbiorów dra hab. Łukasza Sroki i dra Grzegorza Niecia*, która wzbudziła duże zainteresowanie uczestników konferencji.

Dalsze obrady toczyły się w trzech sekcjach problemowych: „Biblioteki Krakowa i Lwowa”, „Książka, ruch wydawniczy ruch wydawniczy Krakowa i Lwowa” oraz „Czasopisma Krakowa i Lwowa”.

W sekcji pierwszej przedstawiono pięć referatów. Jako pierwsza wystąpiła dr Renata Samotyj z Politechniki Lwowskiej, która zaprezentowała kolekcję litografowanych podręczników z przełomu XIX i XX wieku, znajdujących się w zbiorach Politechniki Lwowskiej. Kolejne trzy referaty były poświęcone bibliotekom szkolnym. Mgr Halina Grzywacz (UP) podzieliła się wynikami badań nad księgozbiorem, czytelnictwem oraz kondycją bibliotek szkolnych, funkcjonujących na terenie najpierw miasta, a potem dzielnicy Krakowa – Podgórze do wybuchu II wojny światowej. Dr hab. Karol Sanojca (UWr) scharakteryzował księgozbiór lwowskich bibliotek gimnazjalnych w dwudziestoleciu międzywojennym oraz ocenił stan czytelnictwa w tych placówkach, a mgr Dorota Wilk (UP) ukazała dzieje i zawartość zbiorów biblioteki Państwowego Pedagogium w Krakowie. Ostatni referat w tej sekcji i zarazem ją zamykający wygłosiła dr Urszula Lisowska-Kożuch (UP). Prelegentka podjęła problem metod i form pracy wybranych krakowskich bibliotek publicznych z czytelnikami niepełnosprawnymi.

Obrady sekcji drugiej rozpoczęły się od wystąpienia dr Haliny Rusińskiej-Giertych (UWr). Prelegentka przybliżyła sylwetki lwowskich drukarzy Łukasza i Augusta Skerłów oraz omówiła ich udział w ruchu zawodowym. Dr Ewa

Wójcik (UP) przedstawiła dzieje i działalność lwowskiej rodziny antykwariuszy Bodeków. Kolejne dwa referaty koncentrowały się na sprawie recepcji publikacji. Dr Emil Noiński z Muzeum Narodowego w Warszawie zajął się odbiorem lwowskiej edycji *Pamiętników generała Antoniego Jeziorańskiego* w środowisku weteranów powstania styczniowego, a dr hab. Anna Dymmel z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (dalej: UMCS) przedstawiła społeczny i geograficzny zasięg oddziaływania wydawnictwa *Sobótka. Księga zbiorowa na uczczenie pięćdziesięciolecia jubileuszu Seweryna Goszczyńskiego*. Praca ta wzbudziła zainteresowanie nie tylko na ziemiach polskich, ale też w Europie i w środowisku Polonii mieszkającej w San Francisco. Również dwa następne referaty podjęły zbieżną tematykę. Prof. UP dr hab. Maria Konopka pokazała wkład lwowskich księgarzy i wydawców w rozwój życia muzycznego we Lwowie w okresie autonomii, zaś wystąpienie dr Hanny Kowalskiej (UWr) dotyczyło historii i działalności krakowskich oficyn wydawniczych w zakresie edycji druków muzycznych, ogłaszanych na przełomie XIX i XX wieku.

Dalsza część posiedzenia tej sekcji zaczęła się od prelekcji dr Marty Kacprzak z Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego. Referentka przeprowadziła analizę lwowskich edycji *Pana Tadeusza* Adama Mickiewicza, opublikowanych do 1914 roku. Zajęła się między innymi zawartością i budową poszczególnych wydań, ich inicjatorami, wydawcami, nakładcami oraz drukarzami. Następnie głos zabrała mgr Monika Jaremków (UWr). Celem jej referatu było pokazanie Lwowa jako ośrodka wydawniczego polskich przekładów literatury żydowskiej w latach międzywojennych. Z kolei mgr Olha Palyukh z Lwowskiej Narodowej Biblioteki Ukrainy im. W. Stefanyka, badając czasopismo „Ognisko”, zwróciła uwagę na sprawy społeczne, gospodarcze i zawodowe środowiska lwowskich drukarzy w międzywojniu. Natomiast mgr Marianna Mowna z tej samej instytucji scharakteryzowała przewodniki po Lwowie wydane w okresie dwudziestolecia międzywojennego. Pierwszy dzień obrad w tej sekcji zakończył referat dr. Adama Ruty z Wydawnictwa Edukacyjnego, poświęcony działalności Księgarni Geograficznej „Orbis,” założonej w Krakowie w 1922 roku przez Ludomira Sawickiego.

W pierwszej części obrad sekcji trzeciej wygłoszono sześć referatów. Trzy spośród nich były poświęcone charakterystyce wybranych czasopism. I tak mgr Daria Domarańczyk z Uniwersytetu Łódzkiego (dalej: UŁ) przedstawiła historię, redakcję oraz zagadnienia feministyczne poruszane na łamach lwowskiego dwutygodnika „Ster”. Dr Sabina Kwiecień (UP) ukazała model katolickiego dziennika na przykładzie „Ruchu Katolickiego” i „Przedświtu”, a dr Adam Bańdo (UP) przybliżył sylwetki redaktorów krakowskiego „Czasu”. Prasoznawcy mieli również okazję wysłuchania trzech innych referatów. Dr hab. Władysław Marek Kolasa i dr Michał Rogoż (obaj z UP) omówili dzieje lwowskich i krakowskich czasopism pre-

znaczonych dla dzieci i młodzieży, wydawanych w latach 1848–1918. Dr Dorota Kamińska z Ośrodka Badań nad Mediami UP podjęła próbę prezentacji i oceny grafiki polskich tygodników ilustrowanych, ogłaszanych w drugiej połowie XIX wieku we Lwowie i w Krakowie. Swoje rozważania oparła na przykładzie lwowskiej „Strzechy” i „Ogniska Domowego” oraz krakowskiego „Świata” i „Włościana”. Natomiast dr hab. Małgorzata Korczyńska-Derkacz (UWr) poruszyła kwestie korelacji zachodzących między tematyką jednodniówek publikowanych w okresie międzywojennym, ich wydawcami i odbiorcami a reklamodawcami.

Po przerwie zaprezentowano cztery referaty. Dr hab. Agnieszka Cieślik z Instytutu Historii im. T. Manteuffla PAN w Warszawie przedstawiła postać Edmunda Libańskiego jako wydawcę czasopisma „Przemysłowiec” oraz popularyzatora nowoczesnej myśli technicznej i gospodarczej. Doc. dr Lidiya Lazurko z Państwowego Uniwersytetu Pedagogicznego im. I. Franki w Drohobyczu (dalej: PUP) ukazała dzieje czasopisma historycznego „Ruś”. Doc. dr Wasyl Pedycz, z Technicznego Uniwersytetu Narodowego Nafty i Gazu w Iwano-Frankowsku, mówił o sprawach polskich, podejmowanych na łamach ukraińskiego periodyku „Zapysok NTSz”. Natomiast prof. dr hab. Witalij Tewlak i doc. dr Wiktoria Tewlak (oboje z PUP) przybliżyli obraz postaci Mychajła Hruszewskiego, wyłaniający się z lektury czasopisma „Hałyczanyn”.

W drugim dniu konferencji obrady odbywały się w sekcji drugiej i trzeciej. W pierwszej z nich przedstawiono siedem referatów o zróżnicowanej problematyce. Dr Artur Znajomski (UMCS) mówił o początkach, rozwoju i metodzie opracowania bibliografii lokalnych Krakowa i Lwowa. Dr Beata Langer (UP) analizowała pracę Stanisława Wasylewskiego *Pod kopułą lwowskiego Ossolineum*, doszukując się w niej cech gawędy bibliofilskiej. Tematykę ossolińską poruszała również dr Marta Pękalska z Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu (dalej: ZNiO). Prelegentka przedstawiła wyniki badań nad prasowym pokłosiem jubileuszu stulecia Ossolineum, świętowanym w 1928 roku. Następnym referentem, dr Jacek Ladorucki (UŁ), podjął próbę ukazania wpływu działalności Jana Muszkowskiego w krakowskim lewicowym ruchu młodzieżowym na kształtowanie się jego poglądów naukowych. Prof. dr hab. Krzysztof Woźniakowski (UP) pokazał wpływ lwowsko-kijowskiego Państwowego Wydawnictwa Mniejszości Narodowych USRR na ostateczny kształt lwowskiej edycji powieści dla młodzieży *Pokój na poddaszu* Wandy Wasilewskiej, ogłoszonej w 1940 roku. Z kolei mgr Maria Wierzbak (UP) omówiła i zaprezentowała wybrane przykłady dokumentów z życia społecznego Lwowa w XIX i XX wieku zgromadzone w materiałach profesora Mariana Tyrowicza. Obrady tej sekcji zakończył referat dr Doroty Degen (UMK), podejmujący zagadnienie kontroli prowadzonej przez Polską Akademię Nauk nad działalnością wydawniczą Polskiej Akademii Umiejętności.

Posiedzenie sekcji trzeciej zapoczątkował referat prof. UP dr hab. Grażyny Wrony. Autorka nakreśliła w nim wizerunek prasy krakowskiej na podstawie sprawozdań wojewody i starosty grodzkiego, sporządzanych w latach międzywojennych. Następną prelegentką, prof. Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach (dalej: UJK) dr hab. Jolanta Chwastyk-Kowalczyk, przedstawiła sylwetkę krakowianina, żołnierza Polskich Sił Zbrojnych, emigranta, dziennikarza i redaktora czasopism emigracyjnych – Zdzisława Baua. Wystąpienie prof. UJK dr hab. Ewy Danowskiej było poświęcone charakterystyce „Sygnałów”, organu lwowskiej lewicy. Kolejni dwaj prelegenci, prof. dr hab. Jerzy Jarowiecki (UP) i dr Jacek Żurawski ze Społecznej Akademii Nauk w Warszawie, zajęli się problemami II wojny światowej. Pierwszy z nich zaprezentował środowisko wydawców i autorów krakowskiej prasy konspiracyjnej z lat wojny i okupacji, natomiast drugi omówił działalność informacyjną Polskiego Państwa Podziemnego w Okręgu Lwowskim. Dwa następne referaty dotyczyły kolekcji czasopism w wybranych bibliotekach. Mgr Ryszard Nowakowski (ZNiO) dokonał charakterystyki formalno-wydawniczej czasopism ze zbiorów Biblioteki Fundacji Wiktora hr. Baworowskiego, które zachowały się w Bibliotece im. Stefanyka we Lwowie oraz sformułował postulaty dalszych prac badawczych. Natomiast dr Małgorzata Mirek z Sądeckiej Biblioteki Publicznej im. Józefa Szujskiego w Nowym Sączu przybliżyła lwowskie czasopisma zgromadzone w tej książnicy. Ostatni referat na temat współczesnej prasy studenckiej Krakowa przedstawiły mgr Joanna Brońka i mgr Urszula Dulęba (obie z UP).

Poszczególne części obrad kończyły się z reguły dyskusją, która niejednokrotnie była prowadzona też w kularach.

Dwudniowe obrady podsumowali prof. UP dr hab. Grażyna Wrona i dr Michał Rogoż. Dziękując uczestnikom konferencji za ciekawe referaty i udział w dyskusjach, zaprosili wszystkich zgromadzonych na ponowne spotkanie za dwa lata. W imieniu gości słowa podziękowania za organizację i niepowtarzalny klimat konferencji wyraziła dr hab. Małgorzata Korczyńska-Derkacz.